

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ РОЗПОРЯДЖЕННЯ

від 28 липня 2021 р. № 866-р
Київ

Про схвалення Стратегії сприяння реалізації прав і можливостей осіб, які належать до ромської національної меншини, в українському суспільстві на період до 2030 року

1. Схвалити Стратегію сприяння реалізації прав і можливостей осіб, які належать до ромської національної меншини, в українському суспільстві на період до 2030 року, що додається.

2. Державній службі з етнополітики та свободи совісті, Міністерству культури та інформаційної політики разом із заінтересованими центральними органами виконавчої влади:

розробити та подати у тримісячний строк Кабінетові Міністрів України пропозиції щодо утворення міжвідомчої робочої групи для сприяння забезпеченню реалізації Стратегії, схваленої цим розпорядженням, а також проект плану заходів з реалізації Стратегії на період до 2023 року;

забезпечити розроблення та подання не пізніше 1 грудня року, в якому завершується виконання плану заходів, Кабінетові Міністрів України планів заходів з реалізації Стратегії, схваленої цим розпорядженням, на наступні періоди, але не більш як на три роки.

Прем'єр-міністр України

Д.ШМИГАЛЬ

Інд. 80

СХВАЛЕНО
розпорядженням Кабінету Міністрів України
від 28 липня 2021 р. № 866-р

СТРАТЕГІЯ

сприяння реалізації прав і можливостей осіб, які належать до ромської національної меншини, в українському суспільстві на період до 2030 року

Аналіз стану справ та обґрунтування необхідності розв’язання проблем

Важливим державним стратегічним документом України з питань інклюзивних політик щодо представників ромської національної меншини була [Стратегія захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини на період до 2020 року](#), схвалена Указом Президента України від 8 квітня 2013 р. № 201. Документ визначав основні проблеми соціального відчуження представників ромської національної меншини та передбачав виконання завдань, спрямованих на розв’язання, зокрема, проблем у сфері освіти, зайнятості, охорони здоров’я, доступу до соціальних послуг, житлового забезпечення, а також необхідність забезпечення окремих представників ромської національної меншини свідоцтвами про державну реєстрацію актів цивільного стану, документами, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи.

За результатами дослідження “Гендерно відповідальне оцінювання реалізації Стратегії захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини на період до 2020 року”, проведеного Структурою ООН з питань гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок (ООН Жінки) та Офісом Ради Європи в Україні, ряд бар’єрів унеможливили реалізацію зазначеної Стратегії у повному обсязі, а розпочаті процеси забезпечення інтеграції та участі представників ромської національної меншини в суспільному житті потребують вжиття подальших заходів з боку держави. Водночас перед Україною та всією світовою спільнотою постали нові виклики у всіх сферах суспільного життя, які, зокрема, негативно вплинули на загальне становище та ступінь інтегрованості найбільш вразливих представників ромської національної меншини.

У той же час міжнародна спільнота приділяє значну увагу розв’язанню проблем подолання бідності, зменшення нерівності та викорінення всіх форм дискримінації, підвищення рівня життя та забезпечення доступу до базових соціальних послуг всіх верств населення, зокрема вразливих груп, розвитку та розширення можливостей для самореалізації в безпечному середовищі соціальної інфраструктури, що викладено в Цілях сталого розвитку, проголошених резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 25 вересня 2015 р. № 70/1 та закріплених в Указі Президента України від 30 вересня 2019 р. [№ 722](#).

Забезпечення права на захист від дискримінації, бідності та соціального відчуження передбачене в [Європейській соціальній хартії](#) (переглянутій), [Загальній декларації прав людини](#), [Конвенції Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок](#) та [Міжнародної конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації](#), [Рамковій конвенції про захист національних меншин](#), [Європейській хартії регіональних мов або мов меншин](#) та в інших міжнародних договорах, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Цільового та особливого підходу потребують проблеми, пов'язані з дотриманням прав представниць ромської національної меншини, які зазнають дискримінації за кількома ознаками (множинної дискримінації), зокрема за ознаками статі та етнічного походження. Зазначені виклики взяті до уваги на міжнародному рівні в Плані дій з покращення ситуації ромів і сінти в регіоні ОБСЄ, Рамковому документі Європейського Союзу для національних стратегій інтеграції ромів, Стратегічному плані дій Ради Європи з інклюзії ромів та кочівників на 2020-2025 роки, основні завдання яких враховано в Стратегії.

Європейська Комісія ухвалила 7 жовтня 2020 р. новий Ромський стратегічний рамковий документ Європейського Союзу для рівності, інклюзії та участі на 2020-2030 роки, в якому зосереджено увагу як на соціально-економічній інклюзії вразливих категорій ромського населення, так і важливості сприяння залученню до політичного, соціального, економічного та культурного життя. Документ доречно брати до уваги з огляду на закріплене в [Конституції України](#) положення про незворотність європейського та євроатлантичного курсу України.

Серед викликів щодо запровадження ефективних державних заходів з метою поліпшення становища осіб, які належать до ромської національної меншини та перебувають у складних життєвих обставинах, є брак актуальних і багатовимірних статистичних даних, зокрема даних щодо чисельності, соціально-демографічного складу, соціально-економічного становища та особливостей розселення ромської національної меншини.

За результатами Всеукраїнського перепису населення 2001 року (станом на 5 грудня 2001 р.) в Україні мешкали 47587 ромів. Разом з тим за неофіційними оцінками міжнародних організацій і громадських об'єднань, а також відповідно до звіту Європейської комісії проти расизму та нетерпимості (четвертий цикл моніторингу від 8 грудня 2011 р.) чисельність ромської національної меншини в Україні може становити від 200 тис. до 400 тис. осіб.

Проблеми, які обумовили прийняття Стратегії

Стратегія спрямована на розв'язання таких проблем:

відсутність у деяких представників ромської національної меншини документів, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи. Частка таких осіб за різними оцінками становить від 4 до 8 відсотків загальної чисельності ромської національної меншини. Значно більша кількість осіб, які належать до ромської національної меншини, не має документів, які підтверджують інші юридичні факти (реєстрацію акта цивільного стану, права власності, реєстрацію місця проживання, працевлаштування та, як наслідок, соціального страхування тощо), що призводить до

соціальної незахищеності представників ромської національної меншини та ускладнює надання їм адміністративних послуг, забезпечення соціальних гарантій і отримання пільг;

обмежений доступ представників ромської національної меншини до правової допомоги, зокрема безоплатної, через необізнаність щодо своїх прав, брак довіри до органів державної влади, які її надають, та відсутність документів, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи;

низький рівень правової обізнаності представників ромської національної меншини щодо змісту прав, свобод та обов'язків, передбачених законодавством, а також низький рівень їх довіри до органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Це є одним із факторів, що стають на заваді активній участі осіб, які належать до ромської національної меншини, у суспільному житті, а також зверненню до органів державної влади та центрів соціальних служб за допомогою та захистом;

існування в суспільстві негативних стереотипів стосовно осіб з числа ромської національної меншини, що ускладнює участь представників ромської національної меншини в суспільному житті територіальних громад, поглиблює їх ізольованість, призводить до дискримінаційної практики, зокрема поширення висловлювань, що мають на меті приниження гідності та/або закликання до насильства щодо осіб або груп осіб через їх реальну або уявну належність до певної національності, релігії, статі або за іншими ознаками (мова ворожнечі), та негативно впливає на дотримання прав людини;

значна кількість дітей шкільного віку з ромських сімей, які припинили здобувати освіту, незначна кількість осіб з числа ромської національної меншини, які здобувають професійну (професійно-технічну), вищу освіту, що зумовлено, як правило, складними життєвими обставинами їх родин, соціальною дезадаптацією, недостатньою поінформованістю про право на якісну та доступну освіту внаслідок їх соціального відчуження. Ці проблеми залишаються особливо актуальними для дівчат та молодих жінок з числа ромської національної меншини, які можуть достроково припиняти здобуття освіти через ранні шлюби. Така ситуація перешкоджає подоланню неписьменності та набуттю професійної кваліфікації, необхідної для працевлаштування та поліпшення якості життя;

недостатній рівень охоплення частини представників ромської національної меншини послугами з медичного обслуговування, в тому числі із здійснення профілактичних медичних оглядів та профілактичного щеплення. Рівень підліткової народжуваності серед дівчат з числа ромської національної меншини залишається високим, що переважно пов'язано з недостатньою обізнаністю з питань репродуктивного здоров'я, контрацепції та планування сім'ї;

низький рівень житлово-побутових умов та якості навколишнього природного середовища в місцях проживання представників ромської національної меншини, ізольованість представників ромської національної меншини у територіальних громадах, де вони компактно проживають (сегреговане розселення), відсутність доступу до комунальних послуг, зокрема до централізованого водопостачання і водовідведення;

низький рівень зайнятості осіб, які належать до ромської національної меншини, насамперед через відсутність документів, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи, а також документів про освіту, що призводить до зниження рівня доходів сімей, трудової експлуатації, соціальної

незахищеності та збільшення ризиків асоціальних проявів. Більшість непрацевлаштованих представників ромської національної меншини не забезпечені базовими соціальними гарантіями, що надаються державою, зокрема належним рівнем пенсійного забезпечення, що призводить до складних життєвих обставин та посилення бідності багатьох ромських сімей.

Зазначені проблеми є комплексними і такими, що посилюють одна одну, створюючи для ромських сімей умови, за яких вони не можуть самостійно подолати складні життєві обставини, в яких опинилися.

Розв'язання цих проблем потребує комплексного підходу на засадах міжвідомчої взаємодії із залученням представників ромської національної меншини.

Мета, принципи і строки реалізації Стратегії

Метою Стратегії є створення умов для реалізації прав і можливостей осіб, які належать до ромської національної меншини, з урахуванням викликів, пов'язаних із складними життєвими обставинами, і прагнень до повноцінної самореалізації в культурному, соціальному, економічному та політичному житті суспільства.

Стратегія ґрунтується на таких принципах:

рівність перед законом;

недискримінація та забезпечення прав людини;

поступовість реалізації Стратегії з пріоритетом щодо осіб, які належать до ромської національної меншини та перебувають у найбільш несприятливому становищі;

комплексний підхід, який передбачає виконання пілотних програм інтеграції та співпрацю центральних органів виконавчої влади, що реалізують державну політику в різних сферах суспільного життя;

співпраця органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з громадськими об'єднаннями ромської національної меншини під час вирішення питань, що стосуються інклюзії ромської національної меншини;

дотримання вимог законодавства у сфері міжнаціональних відносин та захисту прав національних меншин;

визнання існування дискримінації за різними ознаками (множинної дискримінації) осіб, які належать до ромської національної меншини, та внутрішнього різноманіття ромських спільнот з урахуванням віку, статі, наявності особливих потреб, регіональних особливостей, рівня інтеграції та соціально-економічного становища.

Реалізація Стратегії здійснюється до 2030 року. Передбачено проведення моніторингу досягнення показників успішності в 2025 і 2030 роках.

Цілі та завдання реалізації Стратегії

Ціль 1. Актуалізація та деталізація статистичної інформації та даних стосовно ромської національної меншини

Ефективна реалізація та проведення моніторингу стану реалізації державної політики вимагає наявності методологічно обґрунтованих і верифікованих даних. З метою проведення оцінки ефективності виконання завдань Стратегії необхідно враховувати дані про соціально-демографічні характеристики та соціально-економічне становище ромської національної меншини.

Для досягнення зазначеної цілі необхідно виконати таке основне завдання, як оновлення статистичних даних щодо демографічних та соціально-економічних характеристик ромської національної меншини, шляхом:

залучення до проведення чергового Всеукраїнського перепису населення ромської національної меншини за допомогою консультацій із представниками громадськості, зокрема з громадськими об'єднаннями ромської національної меншини, та роз'яснювальної роботи в територіальних громадах, де компактно проживають особи, які належать до ромської національної меншини, щодо особливостей проведення та важливості участі у Всеукраїнському переписі населення;

підтримки та стимулювання проведення наукових досліджень щодо чисельності, демографічного складу, соціально-економічного становища та особливостей розселення осіб, які належать до ромської національної меншини, із забезпеченням належної дезагрегації даних за віком, статтю, статусом особи з інвалідністю та за іншими соціально-демографічними характеристиками з урахуванням досвіду досліджень потреб у соціальних послугах осіб, які належать до ромської національної меншини ("соціальних атласів" територіальних громад, де компактно проживають такі особи).

Ціль 2. Забезпечення правового захисту і протидія дискримінації осіб, які належать до ромської національної меншини

Дискримінація, висловлювання, що мають на меті приниження гідності та/або закликання до насильства щодо осіб або груп осіб через їх реальну або уявну належність до певної національності, релігії, статі або за іншими ознаками (мова ворожнечі), та будь-які прояви насильства за етнічною чи расовою ознакою потребують вжиття заходів до запобігання, проведення моніторингу та оперативного реагування з боку органів державної влади. Стимулювання отримання документів, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи, заохочення до отримання безоплатної правової допомоги, захисту прав у суді, інших форм правового захисту є ключовими і першочерговими кроками у подоланні дискримінації осіб, які належать до ромської національної меншини, і сприянні їх ефективній участі в суспільному житті.

Для досягнення зазначеної цілі необхідно виконати такі основні завдання:

забезпечення сприяння особам, які на законних підставах перебувають на території України, зокрема тим, що належать до ромської національної меншини, в отриманні таких документів згідно із законодавством:

- документів, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи;
- свідоцтв про народження та про державну реєстрацію актів цивільного стану;

забезпечення дотримання положень щодо заборони та недопущення проявів упередженого ставлення і дискримінації за етнічною чи расовою ознакою працівниками органів державної влади, зокрема правоохоронних органів, органів місцевого самоврядування, медичними працівниками, працівниками соціальних та екстрених служб, центрів надання адміністративних послуг, засобів масової інформації шляхом:

- внесення відповідних змін до освітніх програм та включення питань щодо протидії дискримінації до програм курсів з підвищення кваліфікації, зокрема працівників правоохоронних органів, медичних працівників, працівників соціальних та екстрених служб;

- підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування з питань дотримання прав людини, зокрема протидії дискримінації;

- розроблення методики проведення моніторингу та реагування на висловлювання, що мають на меті приниження гідності та/або закликання до насильства щодо осіб або груп осіб через їх реальну або уявну належність до певної національності, релігії, статі або за іншими ознаками (мова ворожнечі), та насильства за етнічною чи расовою ознакою;

підвищення рівня особистої безпеки осіб, які належать до ромської національної меншини, у територіальних громадах, де вони компактно проживають, шляхом:

- доопрацювання та належної імплементації алгоритмів взаємодії працівників правоохоронних органів з представниками ромської національної меншини в територіальних громадах, де вони компактно проживають;

- забезпечення належної реалізації права на звернення до правоохоронних органів з метою отримання допомоги;

- належної кваліфікації кримінальних правопорушень, скоєних у зв'язку з порушенням рівноправності громадян залежно від їх расової, національної належності, релігійних переконань, інвалідності та інших ознак;

- протидії втягненню в злочинну діяльність і порушенню прав людини щодо осіб, які належать до ромської національної меншини, зокрема примусовій праці та втягненню в жебрацтво, фізичному та психологічному насиллю;

створення сприятливих умов для надання безоплатної правової допомоги особам, які не мають документів, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи, шляхом розроблення нових та удосконалення діючих механізмів доступу до зазначеної допомоги такої категорії осіб;

зниження рівня упередженого ставлення до осіб, які належать до ромської національної меншини, шляхом розроблення, підтримки та проведення відповідних інформаційних кампаній і просвітницької роботи, зокрема поширення інформації про успішну взаємодію представників ромської національної меншини з представниками інших національностей, внесок представників ромської національної меншини до територіальних громад, де проживають такі особи;

підвищення рівня обізнаності представників ромської національної меншини про функціонування суспільних інститутів, гарантовані законодавством права та встановлені

законодавством обов'язки шляхом проведення просвітницької роботи з представниками ромської національної меншини в місцях їх компактного проживання щодо їх прав та обов'язків, можливості отримання соціальної допомоги, а також щодо виявлення та протидії дискримінації, зокрема за етнічною та расовою ознакою;

поліпшення взаємодії між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та особами, які належать до ромської національної меншини, зокрема в місцях їх компактного проживання, шляхом:

- підтримки програм посередництва, які полягають у спеціальній підготовці осіб (посередників) та координації їх роботи з надання послуг із соціального супроводження, сприяння взаємодії осіб, які належать до ромської національної меншини, з працівниками соціальних служб та органів місцевого самоврядування в територіальних громадах, де компактно проживають такі особи;

- розроблення рекомендацій щодо створення посад радників з питань ромської національної меншини при головах місцевих органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування;

- сприяння участі громадських об'єднань та представників ромської національної меншини в консультативно-дорадчих органах в органах державної влади та органах місцевого самоврядування в місцях компактного проживання осіб, які належать до ромської національної меншини.

Ціль 3. Розширення можливостей доступу осіб, які належать до ромської національної меншини, до якісної освіти

До завдань системи освіти належать компенсація можливих недоліків освітньої підготовки дитини, пов'язаних із складними життєвими обставинами її сім'ї; підготовка до життя в суспільстві, надання засобів і створення середовища для розвитку здібностей. Повна інтеграція дітей, які належать до ромської національної меншини, до освітнього середовища із сприятливими та інклюзивними умовами навчання є запорукою їх успішного залучення до життя суспільства.

Для досягнення зазначеної цілі необхідно виконати такі основні завдання:

збільшення кількості дітей, які належать до ромської національної меншини та відвідують заклади дошкільної освіти, шляхом:

- утворення груп короткотривалого перебування для дітей дошкільного віку, які належать до ромської національної меншини та для яких українська мова не є рідною, з метою отримання дошкільної освіти та вивчення української мови як державної;

- передбачення в освітніх програмах закладів дошкільної освіти додаткових заходів, що сприяють соціалізації та участі в суспільному житті дітей, які належать до ромської національної меншини, і допоможуть розкрити їх таланти та здібності;

- забезпечення надання психологами закладів дошкільної освіти психологічної допомоги дітям, які належать до ромської національної меншини, з метою їх успішної адаптації до освітнього процесу;

- забезпечення підвищення кваліфікації та стажування педагогічних працівників закладів дошкільної освіти, в яких здобувають освіту діти, які належать до ромської національної меншини;

- забезпечення проведення серед осіб, які належать до ромської національної меншини, роз'яснювальної роботи представниками структурних підрозділів з питань освіти і науки місцевих держадміністрацій та органів місцевого самоврядування, педагогічними працівниками закладів дошкільної освіти щодо важливості здобуття дошкільної освіти та участі в суспільному житті дітей, які належать до ромської національної меншини;

сприяння подальшому доступу та запобігання достроковому припиненню здобуття повної загальної середньої освіти особами, які належать до ромської національної меншини, шляхом:

- забезпечення проведення представниками структурних підрозділів з питань освіти і науки місцевих держадміністрацій та органів місцевого самоврядування, педагогічними працівниками закладів загальної середньої освіти інформаційних кампаній для осіб, які належать до ромської національної меншини та компактно проживають у територіальних громадах, з роз'яснення положень Законів України [“Про освіту”](#), [“Про повну загальну середню освіту”](#) стосовно можливостей індивідуальної освітньої траєкторії здобувача освіти, а також важливості здобуття освіти та відповідальності батьків за здобуття освіти їх дітьми;

- забезпечення органами місцевого самоврядування підвищення рівня якості освіти учнів у закладах загальної середньої освіти;

- забезпечення органами місцевого самоврядування відповідно до потреб осіб, які належать до ромської національної меншини, здобуття повної загальної середньої освіти заочною (денною), дистанційною, мережевою, екстернатною, сімейною (домашньою) формою чи формою педагогічного патронажу, а також заочною (вечірньою), заочною формою (на рівні базової та профільної середньої освіти);

- посилення Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими держадміністраціями контролю за веденням обліку дітей дошкільного та шкільного віку;

- забезпечення проведення закладами післядипломної педагогічної освіти, іншими установами та організаціями підвищення кваліфікації педагогічних працівників щодо особливостей роботи з такою категорією учнів, як особи, які належать до ромської національної меншини;

- продовження проведення закладами післядипломної педагогічної освіти, структурними підрозділами з питань освіти і науки місцевих держадміністрацій та органів місцевого самоврядування постійно діючих семінарів-практикумів для педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, в яких навчаються особи, які належать до ромської національної меншини;

- забезпечення надання психологами закладів загальної середньої освіти допомоги особам, які належать до ромської національної меншини та потребують її, з метою їх успішної адаптації до освітнього процесу;

- продовження співпраці з міжнародними організаціями щодо обміну досвідом із забезпечення реалізації права на якісну та доступну освіту осіб, які належать до ромської національної меншини, закладами освіти, структурними підрозділами з питань освіти і науки місцевих держадміністрацій та органів місцевого самоврядування;

сприяння збільшенню кількості представників ромської національної меншини, які здобувають професійну (професійно-технічну) освіту;

підвищення рівня володіння державною мовою шляхом запровадження безоплатних курсів державної мови на регіональному або місцевому рівні для представників національних меншин і корінних народів України, зокрема представників ромської національної меншини.

Ціль 4. Розширення можливостей доступу осіб, які належать до ромської національної меншини, до послуг у сфері охорони здоров'я

Незважаючи на передбачений законодавством рівний доступ до медичних послуг для всіх громадян України, значна кількість представників ромської національної меншини залишається неохопленою цими послугами, що, зокрема, зумовлено відсутністю в них документів, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи, та низьким рівнем обізнаності щодо послуг, які надаються державою безоплатно. Розв'язання такої проблеми вимагає вжиття відповідних заходів з боку держави.

Для досягнення зазначеної цілі необхідно виконати такі основні завдання:

збільшення кількості представників ромської національної меншини, які подали надавачу медичних послуг декларацію про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу, шляхом проведення просвітницької роботи в місцях компактного проживання таких осіб щодо необхідності та переваг подання надавачу медичних послуг декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу, а також здійснення супроводження соціально незахищених осіб під час укладання декларацій;

збільшення кількості представників ромської національної меншини, яким здійснено профілактичні щеплення та які пройшли медичні огляди, шляхом:

- запровадження здійснення заходів з імунізації, медичних оглядів та профілактики соціально небезпечних захворювань (ВІЛ/СНІДу, туберкульозу, захворювань, що передаються статевим шляхом, тощо) щодо осіб, які належать до ромської національної меншини, у місцях їх компактного проживання за допомогою посередників між органами державної влади та органами місцевого самоврядування і представниками ромської національної меншини;

- розроблення програм підтримки осіб, які належать до ромської національної меншини, зокрема жінок, які опинилися у складних життєвих обставинах і потребують спеціалізованого догляду за станом їх здоров'я;

збільшення кількості осіб, які належать до ромської національної меншини та користуються послугами у сфері охорони здоров'я, шляхом:

- здійснення заходів із запобігання упередженому ставленню до представників ромської національної меншини під час надання їм медичних послуг;
- здійснення просвітницьких заходів для підвищення рівня обізнаності щодо доступних соціальних та медичних послуг, зокрема у сфері репродуктивного здоров'я;
- проведення оцінки потреб щодо медичних послуг у територіальних громадах, де компактно проживають особи, які належать до ромської національної меншини, та забезпечення задоволення таких потреб шляхом залучення мобільних клінік;
- проведення просвітницьких заходів з метою заохочення набуття особами, які належать до ромської національної меншини, кваліфікації лікарів та медичних працівників.

Ціль 5. Підвищення якості житлово-побутових умов осіб, які належать до ромської національної меншини

Існування сегрегованих ромських поселень, а також тимчасових поселень найчастіше супроводжується незадовільними житлово-побутовими умовами. Ці поселення часто характеризуються ізоляваністю від інфраструктури та комунальних послуг, зокрема із водопостачання та вивезення побутових відходів, що створює незадовільні санітарні умови, завдає шкоди життю, здоров'ю та навколишньому природньому середовищу. Така ситуація потребує формування державної політики, спрямованої на десегрегацію, врегулювання вимушеної трудової міграції та проведення систематичної роботи місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з представниками ромської національної меншини, що проживають у тимчасових поселеннях.

Для досягнення зазначеної цілі необхідно виконати такі основні завдання:

сприяння подоланню складних життєвих обставин, зокрема тими сім'ями, що вимушені вдаватися до трудової міграції, проживають у тимчасових поселеннях або мають незадовільні житлово-побутові умови, шляхом:

- підвищення рівня обізнаності щодо державних, регіональних та місцевих програм підтримки будівництва або пільгового придбання житла;
- сприяння у вирішенні питань доступу до соціального житла, участі в програмах, зокрема регіональних, пільгового кредитування придбання та будівництва житла;
- сприяння отриманню документів, що посвідчують право власності на нерухоме майно, яке набуто в законний спосіб, але право власності на яке не зареєстровано у встановленому законом порядку;
- сприяння отриманню земельних ділянок під житлове будівництво в порядку, встановленому законодавством, завдяки проведенню просвітницької та роз'яснювальної роботи з цих питань у територіальних громадах, де компактно проживають особи, які належать до ромської національної меншини;
- залучення коштів місцевих бюджетів або з інших не заборонених законодавством джерел для покращення умов проживання та екологічної ситуації в місцях компактного проживання осіб, які належать до ромської національної меншини, зокрема завдяки модернізації поселень, побудови відповідної інфраструктури, поступової житлової та територіальної десегрегації у межах програм містобудування;

збільшення відсотка осіб, які належать до ромської національної меншини та мають сталий доступ до питного водопостачання та інших комунальних послуг, зокрема тих, що проживають у тимчасових поселеннях.

Ціль 6. Забезпечення працевлаштування і підвищення рівня зайнятості осіб, які належать до ромської національної меншини

Наявність сталих доходів із забезпеченням соціальним страхуванням та дотриманням вимог трудового законодавства є запорукою стабільної участі в суспільному житті. Відповідно збільшення кількості осіб, залучених до ринку праці, матиме позитивний ефект для національної економіки.

Для досягнення зазначеної цілі необхідно виконати таке основне завдання, як збільшення кількості чоловіків і жінок працездатного віку серед осіб, які належать до ромської національної меншини, є працевлаштованими та мають роботу, що дасть змогу збільшити частку осіб, які забезпечуються загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, шляхом:

- передбачення у планах заходів з реалізації Стратегії на регіональному рівні заходів щодо взаємодії з роботодавцями в територіальних громадах з метою запобігання дискримінації в процесі працевлаштування вразливих категорій громадян (зокрема представників ромської національної меншини), проведення просвітницької роботи з трудовими колективами щодо подолання стереотипів та уникнення дискримінації, підтримки різноманіття в трудових колективах;

- проведення в територіальних громадах, де компактно проживають представники ромської національної меншини, інформаційно-просвітницьких заходів з метою роз'яснення можливості отримання послуг Державної служби зайнятості із сприяння працевлаштуванню, зокрема з розширення професійних компетенцій, провадження підприємницької діяльності, опанування навичок пошуку роботи;

- підтримки ініціатив з розвитку соціальної відповідальності бізнесу та роботодавців.

Ціль 7. Забезпечення соціального захисту осіб, які належать до ромської національної меншини

Забезпечення соціального захисту дітей, які належать до ромської національної меншини, є невід'ємною частиною системи охорони дитинства в Україні. Реалізація прав дитини на всебічний розвиток і виховання в сімейному оточенні має важливе значення для забезпечення найкращих інтересів дитини. Надання соціальних послуг дасть змогу запобігти потраплянню у складні життєві обставини осіб, які належать до ромської національної меншини, зокрема дітей, та ромських сімей, подолати або мінімізувати негативні наслідки таких обставин.

Для досягнення зазначеної цілі необхідно виконати такі основні завдання:

сприяння подоланню складних життєвих обставин та жебрацтва серед дітей, які належать до ромської національної меншини, шляхом їх своєчасного виявлення та надання допомоги відповідно до індивідуальних потреб;

сприяння отриманню соціальних послуг особами, які належать до ромської національної меншини та перебувають у складних життєвих обставинах, відповідно до їх потреб у відповідних адміністративно-територіальних одиницях.

Ціль 8. Підтримка і вивчення ромської культури, мистецтва, історії, мови

Культура ромської національної меншини, як і культури всіх національних меншин і корінних народів України, є невід'ємною складовою культурного розмаїття України. Культура та історія ромської національної меншини в Україні залишаються недостатньо дослідженими, належно не документованими та не повною мірою представленими в українському культурному просторі та дискурсі. Відповідно існує потреба в реалізації цілеспрямованої державної політики щодо збереження та розвитку ромської культури разом з культурами інших національних меншин і корінних народів України.

Для досягнення зазначеної цілі необхідно виконати такі основні завдання:

забезпечення збереження та розвитку ромської мови, її стандартизації, кодифікації, зокрема шляхом реалізації спільного проекту МОН, Національної академії наук, Національної академії педагогічних наук, Ради Європи разом з МКІП, Мін'юстом і ДЕСС стосовно кодифікації ромської мови в Україні;

підвищення рівня обізнаності про культуру, історію та мову, мистецькі та інші надбання національних меншин і корінних народів України, їх роль у розвитку української культури та державності, зокрема шляхом сприяння подальшому вдосконаленню освітніх та модельних навчальних програм з метою надання інформації про культуру, історію, мову національних меншин і корінних народів України, зокрема ромської національної меншини;

посилення спроможності громадських об'єднань національних меншин і корінних народів України, зокрема ромської національної меншини, у сфері культурного співробітництва та діалогу шляхом:

- проведення просвітницької та роз'яснювальної роботи серед громадських об'єднань і культурних товариств національних меншин і корінних народів України, зокрема ромської національної меншини, щодо можливостей використання ресурсів державного та місцевих бюджетів для підтримки мистецьких ініціатив;

- сприяння створенню та належному фінансуванню у межах програм Українського культурного фонду окремої програми підтримки культурної самобутності національних меншин і корінних народів України.

Показники досягнення стратегічних цілей

Для проведення моніторингу успішності реалізації Стратегії визначаються такі показники:

кількість осіб, які належать до ромської національної меншини і не мають документів, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи;

кількість повідомлень про висловлювання, що мають на меті приниження гідності та/або закликання до насильства щодо осіб або груп осіб через їх реальну або уявну належність до ромської національної меншини;

наявність при місцевих органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування в територіальних громадах, де компактно проживають особи, які належать до ромської національної меншини, посередників між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та представниками ромської національної меншини або/та радників з питань ромської національної меншини;

наявність у місцях компактного проживання осіб, які належать до ромської національної меншини, закладів освіти;

кількість діючих курсів державної мови, організованих органами державної влади та органами місцевого самоврядування в територіальних громадах, де компактно проживають особи, які належать до ромської національної меншини;

наявність модельних навчальних програм, словників, посібників, підручників з ромської мови;

кількість тимчасових поселень, де компактно проживають особи, які належать до ромської національної меншини;

кількість громадських об'єднань ромської національної меншини, які отримали підтримку з державного або місцевого бюджету для здійснення культурних, мистецьких, освітніх, правозахисних ініціатив;

кількість проведених за підтримки органів державної влади та/або органів місцевого самоврядування культурних та мистецьких заходів щодо ромської мови, історії, культури, мистецтв;

наявність у модельних навчальних програмах тем щодо історії та культури національних меншин і корінних народів України, зокрема ромської національної меншини;

наявність просвітницьких (освітніх) матеріалів про історію та культуру національних меншин і корінних народів України, зокрема ромської національної меншини, в електронному і друкованому вигляді.

Порядок проведення моніторингу, оцінки результатів реалізації Стратегії та звітування

Для реалізації Стратегії ДЕСС як центральний орган виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері міжнаціональних відносин, релігії та захисту прав національних меншин в Україні, розробляє плани заходів з реалізації Стратегії на державному рівні, а Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації розробляють плани заходів з реалізації Стратегії на регіональному рівні.

Плани заходів з реалізації Стратегії на державному рівні розробляються на період не більше трьох років та періодично оновлюються на основі:

співпраці органів державної влади, органів місцевого самоврядування, громадських об'єднань, міжнародних організацій, посередників у територіальних громадах, де компактно проживають особи, які належать до ромської національної меншини;

міжгалузевого та міжвідомчого підходу до реалізації Стратегії;

результатів моніторингу виконання завдань Стратегії та звітування про її реалізацію.

Плани заходів з реалізації Стратегії на регіональному рівні розробляються з урахуванням специфіки становища, потреб, викликів, а також етнокультурних особливостей територіальних громад, де компактно проживають особи, які належать до ромської національної меншини.

У рамках реалізації Стратегії та виконання планів заходів з її реалізації на регіональному рівні запроваджується проведення моніторингу виконання завдань Стратегії шляхом порівняння фактично отриманих значень показників успішності з їх попередніми значеннями, зокрема:

у 2022 році ДЕСС ініціює та координує планування дослідження становища ромської національної меншини для проведення подальшого моніторингу;

починаючи з 2023 року щороку до 31 січня центральні органи виконавчої влади подають до ДЕСС звіти про виконання плану заходів з реалізації Стратегії на державному рівні, а Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації - звіти про виконання планів заходів з реалізації Стратегії на державному та регіональному рівні, а також дані за показниками досягнення цілей Стратегії;

починаючи з 2023 року щороку до 31 березня ДЕСС на основі отриманих від центральних органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій звітів готує та оприлюднює консолідований моніторинговий звіт про реалізацію Стратегії;

у 2025 і 2030 роках ДЕСС проводить відповідно проміжну та фінальну оцінку реалізації Стратегії, зокрема за допомогою досліджень становища ромської національної меншини, періодичних моніторингових звітів, даних за показниками досягнення цілей Стратегії та інших незалежних оцінок.

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії

Джерелами фінансування заходів з реалізації Стратегії є кошти державного та місцевих бюджетів та з інших не заборонених законодавством джерел.

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії здійснюється також із застосуванням можливостей фінансової та технічної допомоги, яку надають Україні міжнародні фінансові установи, міжнародні організації та іноземні держави. Технічна допомога може бути залучена як експертна допомога, необхідні матеріальні ресурси або кошти, виділені на цільові потреби.

Обсяг видатків, необхідних для реалізації Стратегії, розраховується під час підготовки планів заходів з її реалізації на основі попередніх оціночних та прогнозних даних.

Про схвалення Стратегії сприяння реалізації прав і можливостей осіб, які належать до ромської національної меншини, в українському суспільстві на період до 2030 року

Розпорядження Кабінету Міністрів України; Стратегія від 28.07.2021 № 866-р

Прийняття від **28.07.2021**

Постійна адреса:

<https://zakon.rada.gov.ua/go/866-2021-%D1%80>

Законодавство України
станом на 11.12.2025

чинний

866-2021-г

Публікації документа

- Урядовий кур'єр від 07.08.2021 — № 152
- Офіційний вісник України від 13.08.2021 — 2021 р., № 62, стор. 508, стаття 3954, код акта 106456/2021